

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

№94/2021

Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року

З метою забезпечення створення додаткових можливостей для становлення, розвитку та підвищення рівня конкурентоспроможності молоді, реалізації її конституційних прав і свобод, утвердження у молодіжному середовищі здорового способу життя, сприяння ініціативі та активності молодих громадян в усіх сферах життєдіяльності суспільства й держави **постановляю:**

1. Затвердити Національну молодіжну стратегію до 2030 року (додається).

2. Кабінету Міністрів України в установленому порядку забезпечити розроблення за участю представників державних органів, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства та затвердити в місячний строк державну цільову соціальну програму «Молодь України» на 2021 — 2025 роки.

3. Обласним, Київській міській державним адміністраціям в установленому порядку розробити місцеві цільові програми сприяння становленню та розвитку молоді на 2021 — 2025 роки.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України В.ЗЕЛЕНСЬКИЙ

12 березня 2021 року

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України

від 12 березня 2021 року № 94/2021

НАЦІОНАЛЬНА МОЛОДІЖНА СТРАТЕГІЯ ДО 2030 РОКУ

I. Загальна частина

Успішна самореалізація та розвиток молоді в Україні залежать від узгодженості дій багатьох заінтересованих сторін: органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадянського суспільства, бізнесу, родини тощо. Зважена, відповідальна та доказова молодіжна політика є наріжним каменем формування майбутнього України.

Водночас така політика не повинна бути директивною та обмежувати право вибору, вона має спонукати молодь виявляти ініціативу, самостійно визначати власні цілі та цінності, а також брати участь у визначенні пріоритетів і шляхів розвитку держави.

Молодь є важливим суб'єктом державної політики. Активно реалізується молодіжна політика на регіональному та місцевому рівнях, проводиться робота із молоддю в територіальних громадах, розширюється участь молоді у процесах ухвалення рішень, утворені молодіжні центри різного рівня (у тому числі державна установа «Всеукраїнський молодіжний центр»), молодіжні консультативно-дорадчі органи, започатковано національний конкурс «Молодіжна столиця України», численні програми, конкурси і проекти для самореалізації та сталого розвитку молоді, виконується програма «Молодіжний працівник», здійснюється фінансова підтримка проектів молодіжних та дитячих громадських

організацій, розвивається міжнародне молодіжне співробітництво та співпраця з міжнародними організаціями (зокрема, обміни молоддю між Україною і Республікою Польща, Україною і Литовською Республікою). Разом з тим у попередні роки недостатньо уваги було приділено проблематиці щодо переходу від дитинства до дорослішання та самостійності, визнання і бачення молоді як суб'єкта політики, розвитку цифрових інструментів молодіжної політики та роботи з молоддю, а також урахуванню кращого світового та європейського досвіду з вирішення цих питань.

Нагальною є потреба у зміцненні партнерства між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, що працюють з дітьми та молоддю, поширенні інструментів участі молоді у прийнятті рішень, зокрема через розвиток молодіжних консультативно-дорадчих органів, органів учнівського та студентського самоврядування. Також необхідним є підвищення рівня компетентностей як молоді, так і фахівців, які працюють з дітьми та молоддю, у тому числі молодіжних працівників, представників молодіжних центрів. Важливо розвивати мережу молодіжних центрів, оскільки найефективніша робота проводиться саме через установи, що працюють з молоддю.

Національна молодіжна стратегія до 2030 року (далі — Стратегія) передбачає запровадження нових підходів для розвитку молоді в Україні, враховує важливі аспекти, передбачені Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, молодіжними стратегіями та документами, що регламентують засади розвитку молодіжної політики ООН, Ради Європи та Європейського Союзу, а також демографічні, безпекові та економічні виклики.

Дії та зусилля держави, всіх верств суспільства, політичних і громадських організацій, підприємств, установ, організацій у справі підтримки становлення та розвитку молоді мають бути консолідовані для того, щоб дивитися на життя молоді цілісно з урахуванням її бачення світу.

II. Основні проблеми та виклики

Соціальні та інституційні бар'єри, які розмежовують дитинство, молодість та доросле життя, останніми десятиліттями суттєво змінюються. Діти фізично формуються швидше, через доступ до Інтернету та соціальних мереж раніше виходять за межі сімейного оточення. Молодь підостає у значно різноманітнішому, невизначеному, складному та неоднозначному середовищі. Як наслідок, цей процес дедалі більше набуває рис комплексності, а ухвалення важливих життєвих рішень відкладається.

Цю комплексність насамперед демонструє перехід від здобуття освіти до отримання роботи на ринку праці. Традиційно молодь здійснювала перехід від вищої, професійної (професійно-технічної) чи неформальної освіти до першого робочого місця. Визначальними факторами цього були уявлення молоді про роль статей та соціально-економічний статус родини. Останні роки здобуття вищої чи професійної (професійно-технічної) освіти та працевлаштування здійснюються одночасно,

періодична зміна напряму професійної діяльності та навчання впродовж усього життя стають звичною ознакою дорослого життя.

Традиційна модель особистого життя полягає у тому, що молодь переходить із підліткового віку через пошук себе, побудову міцних стосунків до шлюбу та батьківства. Такий підхід є характерним для більшості представників молоді, разом з тим на сучасному етапі є можливість більшого різноманіття у виборі особистого життя, відносин, дозвілля, зайнятості. Зростання обізнаності і відкритість суспільства призводять до того, що сім'я переживає період змін.

На відміну від попередніх поколінь молодь має більше можливостей для вибору та більше свободи, критичніше та вимогливіше ставиться до ієрархічних організацій. Тяжіння до індивідуальної свободи проявляється також у сфері особистої моралі, етики та публічної поведінки.

Завдання держави сприяти тому, щоб кожний молодий громадянин мав можливість усвідомлено обрати власний шлях.

Найбільш активною, амбіційною, підприємливою та орієнтованою на досягнення є молодь у віці 14 — 18 років. У цей період відбуваються визначення сфери професійних інтересів, а також перші спроби взаємодії із системою врядування, суспільними інститутами.

У віці 18 — 24 років молодь вже має певні матеріальні ресурси. Це час пошуку шляхів самореалізації та проявів активності, можливостей інтеграції в суспільство за межами близьких друзів і родини, пошуку першого постійного робочого місця, прояву підприємницької ініціативи, період ризикової поведінки та вразливості, коли молодь долає перші серйозні невдачі і вчиться адаптивній поведінці. Це також час закріплення лідерських навичок.

Періодом укладення шлюбу, народження першої дитини, завершення переходу на ринок праці, періодом найбільш ризикованої поведінки для молоді є вік 24 — 29 років.

У віці від 29 років молодь повноцінно вступає у доросле життя, набуває зобов'язань, чітко окреслює сферу своїх інтересів та вподобань.

Станом на 1 січня 2020 року в Україні нараховувалося близько 10,6 млн людей віком від 14 до 35 років, третина з яких — в обласних центрах, третина — у невеликих містечках, решта — у сільській місцевості.

Близько 50 відсотків молоді проживає разом із батьками.

Демографічні зміни, що відбуваються в Україні, поглиблюють дисбаланс між молодшою та старшою віковими групами. Різке зниження народжуваності наприкінці 80-х та у 90-і роки минулого століття буде проявлятися у наступних поколіннях. Як наслідок, за різними оцінками чисельність молоді у суспільстві зменшиться більше ніж удвічі з близько 11 млн осіб у 2018 році до понад 5 млн осіб у 2030 році. Подібні структурні зміни стосуються також дитячого населення. Водночас відбудеться невелике зростання чисельності літніх людей. Зменшення частки молоді може бути компенсовано збільшенням її спроможностей. Народжуваність в Україні у 2018 році в середньому становила 1,3 дитини на одну жінку впродовж усього життя. Демографічна криза є проявом

незавершеного демографічного переходу — такого типу відтворення населення, коли народжуваність знижується, а тривалість життя не зростає.

Одним із важливих факторів, що знижує народжуваність в Україні, є виклики у сфері національної безпеки, брак особистої безпеки, здатності особи до захисту свого життя та інтересів у середовищі існування — природному, інституційному, економічному, соціальному.

Крім того, в умовах соціальної та економічної кризи в Україні, спричиненої збройною агресією Російської Федерації, значно зростає міграція населення — з'явилося майже 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб, значна частка з яких молодь.

На тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі проживає близько мільйона дітей та молоді.

Майже 300 тис. молодих громадян, які на сьогодні проживають на тимчасово окупованих територіях, досягли 14 — 18 років і перебувають під постійним впливом пропаганди Російської Федерації, що спотворює історичні факти, викривлює уявлення про Україну, громадянами якої вони є, та загрожує знищенню української ідентичності. У таких умовах молодь з тимчасово окупованих територій фактично втрачає можливість реінтегруватися в українське суспільство.

Для розв'язання проблеми реінтеграції необхідно створити умови для мотивації молоді з тимчасово окупованих територій переїхати до інших регіонів України та стати повноцінними носіями української ідентичності та європейських цінностей. Це може стати одним із ключових факторів, здатних вплинути на якнайшвидшу реінтеграцію тимчасово окупованих територій в Україну.

Важлива роль у формуванні уявлень молоді про соціальне середовище та соціальну взаємодію, соціальні компетентності належить старшому поколінню. Незагоєні травми радянського періоду (посттоталітаризм, колоніалізм) накопичувалися у політичній культурі, таким чином старші покоління разом з вихованням передають молоді недовіру до органів державної влади та слабке, крихке і фрагментарне уявлення про управління та врядування.

Патерналізм (очікування людей, що про них насамперед мають піклуватися лише державні інституції чи окремі організації) залишається характерною рисою всіх вікових груп у суспільстві, у тому числі молоді. Батьки та близьке оточення зберігають вплив на прийняття молоддю найважливіших рішень. В умовах матеріальної залежності від батьків, відсутності можливості знайти гідну роботу та просуватися кар'єрними сходами без протекції молоді складно набути самостійності.

Політичні орієнтації молоді відрізняються від політичних орієнтацій людей старшого віку за напрямом (домінує європейський вектор).

Водночас окремі цінності, соціальні практики та ставлення залишаються спільними: низький рівень довіри до державних і суспільних інститутів характерний як для молоді, так і для людей старшого віку.

Українське суспільство набуває зрілості, функціонуючі на сьогодні моделі публічного управління недостатньо ефективні, водночас бажання громадян, зокрема молоді, брати участь у житті суспільства перебуває на досить низькому рівні. Молоді потрібно виховувати у собі цінності, які дадуть змогу не просто реалізувати себе на ринку праці в умовах складної економічної ситуації, досягти успіху в обраній професії, а й забезпечать її життєстійкість перед проблемами особистого характеру (питання самовираження, власного здоров'я та здоров'я родини, житлові питання, толерантне ставлення один до одного), а також перед часто недружнім соціумом, корупцією та труднощами захисту своїх інтересів у суді. Молодь повинна розраховувати на себе, власні компетентності, способи мислення, цінності, у тому числі розвинений емоційний інтелект, а також на зовнішні ресурси (соціально-економічні, суспільно-політичні, організаційно-правові умови життя в державі тощо). Поглиблення глобалізації, зростання мобільності, освітні виклики і високий рівень комунікаційної спроможності на фоні низького рівня довіри до органів державної влади формують потребу в оновленні підходів щодо підтримки молоді, формування та реалізації молодіжної політики. Традиційні фактори, що визначають життя молоді, стосуються соціально-економічної адаптованості, забезпеченості ресурсами, житлом, включення в суспільство, залишаються актуальними. Водночас молодь повинна бути готовою діяти в умовах змін, вміти вчитися, набувати нових компетентностей впродовж усього життя, а не орієнтуватися лише на отримання формальної освіти. Соціальна успішність молоді значною мірою визначатиметься зростанням продуктивності та покращенням етики праці.

III. Мета і принципи Стратегії

Метою Стратегії є створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною, брати участь у житті суспільства, свідомо робити свій внесок у подальший його розвиток.

Молодь має право на повагу до її вибору при формуванні і визначенні свого майбутнього, а держава повинна уможливити розвиток потенціалу молоді, в тому числі через формування її компетентностей. Для цього потрібна зміна заінтересованих сторін: державна молодіжна політика має бути переорієнтована із директивності на сервісність, а молодь повинна бути готовою і спроможною діяти самостійно і нести відповідальність за свої дії.

Стратегія базується на таких принципах:

цілісність і наскрізність — будь-які рішення, спрямовані на розв'язання актуальних проблем молоді, повинні відповідати її інтересам, урахувати специфічні потреби. Стратегія передбачає співпрацю широкого кола заінтересованих у молодіжній політиці сторін, зокрема органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також державно-приватне і соціальне партнерство, міжсекторальну взаємодію, поєднання державних та громадських інтересів, прав і свобод особистості;

субсидіарність — дії держави є допоміжними засобами стосовно свободи дій молоді щодо самотійного задоволення своїх потреб, освіти чи професійної діяльності;

участь — рішення, що стосуються молоді, ухвалюються за її участю.

Держава створює засоби, простір, можливості та надає підтримку змістовній участі молоді в ухваленні важливих суспільних рішень;

доказовість та науковість — всі рішення ґрунтуються на об'єктивній інформації про становище молоді у суспільстві, її цінностях, потребах та очікуваннях;

інклюзивність — рішення сприяють розвитку самотійності молоді, створенню можливостей та усуненню бар'єрів, щоб жодна з її груп не була прямо чи опосередковано виключена із суспільства;

рівність можливостей — рішення базуються на тому, що гідність людини є непорушною цінністю, незалежно від віку, статі, інвалідності, етнічного і соціального походження, релігійних та інших переконань, сімейного й майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

IV. Пріоритети Стратегії

Основними пріоритетами Стратегії є:

безпека — підвищення безпечності середовища і посилення життєстійкості молоді;

здоров'я — формування навичок здорового способу життя, розвиток та збереження фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни;

спроможність — залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самотійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей;

інтегрованість — підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу.

Ці пріоритети поширюються на всі вікові категорії і реалізуються через завдання та заходи, що враховують особливості життя молоді.

Підвищення безпечності середовища та посилення життєстійкості молоді

Брак безпечних та передбачуваних умов життя впливає на весь комплекс життєвих рішень молоді.

Особливо гостро це проявляється у період створення сім'ї та народження дітей, коли молодь вперше стикається з відповідальністю за життя іншої людини та з необхідністю взаємодії із суспільними та державними інституціями з ймовірно низьким рівнем довіри через стереотипне сприйняття механізмів державного управління, високий рівень бюрократичних процесів, недостатній рівень якості надання державних послуг і впровадження в життя цифрових технологій.

Викликом для перехідного українського суспільства є зміна ціннісних пріоритетів молодих батьків — люди, в яких до створення сім'ї переважали цінності самовираження, після народження дітей так чи інакше стикаються із непередбачуваністю і відчуттям тривоги (щодо рівня доходів, системи охорони здоров'я, освіти, роботи, інфраструктури тощо). Це може призвести до зосередженості на власній вразливості,

замиканні на близькому оточенні, психологічному дискомфорті та інших проявах цінностей виживання або на прагненні до еміграції як збереження цінностей самовираження.

Для запобігання поверненню суспільства до цінностей виживання слід зосередитися на тому, щоб зробити навколишнє середовище молоді безпечнішим та більш передбачуваним. Як наслідок, зміна життєвих обставин менше впливатиме на рівень задоволеності своїм життям та відчуття щастя, а молодь (насамперед матері) не буде сприймати такі обставини, як перешкоду для професійної самореалізації.

Для забезпечення підвищення безпечності середовища та посилення життєстійкості молоді необхідним є:

зниження рівня невизначеності зовнішнього середовища шляхом отримання знань про засади функціонування держави і суспільства; подолання наслідків впливу радянського періоду (недовіра до державних інституцій, прагнення слабкої держави, невіра у власну спроможність); посилення життєстійкості, що допомагає справлятися з небезпечними ситуаціями, асоціальною поведінкою, ризиками, які супроводжують перехід молоді від дитинства до дорослого життя;

розвиток безбар'єрного простору;

безпечне поводження із соціальними мережами та Інтернетом;

запобігання та протидія будь-яким формам насильства проти молоді (домашнє насильство, булінг (цькування), мобінг тощо);

формування у молодих батьків відповідального ставлення до виховання своїх дітей шляхом підвищення рівня власної поінформованості та адаптації найкращих світових практик з виховання дітей і батьківства;

популяризація та поширення практики позитивного батьківства;

надання психологічної допомоги, у тому числі молодим сім'ям;

підтримка і надання послуг молодим сім'ям, зокрема тим, що потрапили у складні життєві обставини.

Формування навичок здорового способу життя, розвиток фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни

Формування навичок здорового способу життя передбачає забезпечення високого рівня фізичної активності, раціонального харчування, попередження хвороб, а також психологічне та соціальне благополуччя особистості. Стратегія спрямована на посилення відповідальності молоді за збереження та зміцнення власного здоров'я, профілактику негативних факторів, зокрема щодо запобігання соціально ризикової поведінки.

Для забезпечення формування навичок здорового способу життя, розвитку фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни необхідним є:

психопрофілактика факторів стресу та психотравмуючих ситуацій, у тому числі таких, що пов'язані з тимчасовою окупацією території України, бойовими діями, вимушеним переміщенням молоді та іншими соціально негативними подіями;

популяризація здорового способу життя, збереження репродуктивного здоров'я, принципів здорового харчування, відповідних знань і навичок щодо соціально безпечної поведінки;

розширення переліку медичних послуг для молоді, а також консультування і супроводження з питань фізичного та психічного здоров'я, вакцинації, запобігання інфекційним та неінфекційним захворюванням, у тому числі таким, що передаються статевим шляхом; підвищення якості надання медичних послуг для молоді у закладах охорони здоров'я, у тому числі через лікарів загальної практики — сімейних лікарів, а також у клініках, дружніх до молоді; підтримка наукових розробок з удосконалення системи фізичного виховання за співпраці фахівців у сферах охорони здоров'я, освіти, фізичної культури та спорту; діагностика, виявлення проявів вживання психоактивних речовин, різних форм залежності, запобігання їх виникненню, а також палінню; сприяння розвитку неформальних спортивних рухів (брейкданс, паркур, бітбокс, діджеїнг, стрітбол, ролерблейдинг, скейтбординг, сноубординг тощо), вуличних тренувань та фізичної культури.

Залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей

Молодий громадянин є особистістю, який за власним покликом, на підставі власного досвіду та власних суджень формує середовище навколо себе. Однак у разі невирішення проблеми безпеки суспільства, під загрозою можуть опинитися самореалізація і цінності, орієнтовані на розвиток. Освіта, кар'єра, родина стають засобами виживання, а не втіленням мрій і прагнень.

Викликами для повноцінної, а не формальної самореалізації, зокрема, є: брак віри у те, що молодь може впливати на свою долю, а відтак вміння ефективно взаємодіяти із власним середовищем;

лідерство, яке сприймається як статус, а не готовність до відповідальності та спроможності ухвалювати рішення;

несамостійність у виборі напряму професійної діяльності та, як наслідок, хибне уявлення, що гідно жити можна лише у разі здобуття вищої освіти або опанування виключно престижної професії;

брак усвідомленої взаємодії з боку всіх сторін та рівної участі молоді в ухваленні важливих рішень, що призводить до відчуження від громадських, суспільних, державних та інших інституцій, слабкої інтегрованості в життя суспільства;

низький рівень знань та навичок для заснування та ведення власної справи, недостатньо розвинена підприємницька культура та відсутність доступних фінансових та навчальних ресурсів, що знижують інтерес молоді до провадження підприємницької діяльності.

Важливими факторами є підвищення рівня конкурентоспроможності молоді, створення умов для набуття нею управлінських, громадянських та соціальних компетентностей, розвитку підприємливості та самостійності молоді.

Як результат, підвищиться впевненість молоді у власних силах та збільшиться частка активної молоді, знизиться рівень патерналізму, посиляться ініціатива, підвищиться продуктивність праці, відбудеться

розуміння та прийняття принципів демократії і відкритого суспільства, особистісне зростання молоді.

Для забезпечення залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування громадянських компетентностей необхідним є:

створення можливостей для особистісного зростання молоді, орієнтованих на різні вікові групи;

формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для самореалізації, зокрема підприємливості та фінансової грамотності;

розвиток лідерства, лідерських навичок (саморозвиток, міжособистісні стосунки та суспільна відповідальність) як складових освітніх заходів та програм формальної і неформальної освіти;

створення умов для свідомого вибору професійної діяльності через практику і стажування, розширення доступу до навчання та інших освітніх можливостей, орієнтованих на ринок праці;

ознайомлення молоді з процесами державотворення, діяльністю органів державної влади та органів місцевого самоврядування, популяризація державної служби;

створення умов для утвердження серед молоді принципів доброчесності;

розвиток громадянських компетентностей та компетентностей, необхідних для реалізації потенціалу молоді, її інтеграції у суспільне життя, адаптації до викликів сучасного світу, що швидко змінюється (у тому числі щодо поваги до прав людини, розвитку критичного мислення та медіаграмотності);

заохочення молоді до отримання якісної освіти (STEM-освіти, STEAM-освіти), проведення досліджень та оволодіння науково-технічними, інженерними професіями;

просування (промоція) креативних індустрій серед молоді;

підвищення рівня конкурентоспроможності та зайнятості молоді, здійснення консультування щодо професійного і кар'єрного розвитку, враховуючи її інтереси, можливості та потреби ринку праці, із залученням батьків, роботодавців та інших заінтересованих сторін з урахуванням їх впливу на вибір професійної діяльності;

створення можливостей для зниження частки економічно неактивних молодих українців, які не шукають роботи, не навчаються, не здобувають кваліфікації і не працюють;

формування культури підприємництва, використання інноваційного потенціалу, стимулювання до відкриття власної справи;

сприяння розвитку соціального шкільного підприємництва з метою формування у учнів підприємливості, отримання ними знань, навичок, дотримання стандартів доброчесності та антикорупційних принципів, необхідних для успішного та етично зваженого ведення власної справи;

сприяння розвитку молодіжних центрів в Україні, у тому числі забезпечення діяльності державної установи «Всеукраїнський молодіжний центр»;

підготовка фахівців, які працюють з дітьми та молоддю, у тому числі молодіжних працівників;

підтримка формального та неформального навчання щодо інструментів участі молоді для представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

створення умов і можливостей для розвитку та посилення спроможності органів учнівського та студентського самоврядування, студентських та молодіжних консультативно-дорадчих органів при обласних, Київській, Севастопольській міських державних адміністраціях, молодіжних рад як дієвих інструментів участі молоді у процесах ухвалення рішень та їх навчання;

створення умов для формальної, неформальної та інформальної освіти представників органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань залучення молоді до процесів ухвалення рішень на державному, регіональному, місцевому рівнях;

залучення молоді до вирішення питань, пов'язаних з навколишнім природним середовищем;

сприяння створенню умов для розвитку спроможності інститутів громадянського суспільства у молодіжній сфері;

сприяння участі молоді у діяльності інститутів громадянського суспільства;

створення умов для розвитку молодих осіб як цілісних особистостей, які гармонійно поєднують невинний фізичний, емоційний, інтелектуальний розвиток на основі цінностей;

покращення цифрових компетентностей молоді та забезпечення доступу до нового покоління цифрової інфраструктури;

забезпечення доступу молоді до високошвидкісного Інтернету.

Підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу

Викликами у створенні рівних можливостей для молоді, її інтегрованості в суспільне життя України та світу є брак суб'єктності, низький рівень обізнаності про різноманітність способів життя різних груп молоді, існуючі бар'єри для включення молоді в соціальне, громадське та економічне життя.

Важливими у цьому напрямі є сприяння соціальній і культурній інтеграції у всій її багатоманітності та посилення толерантності і солідарності молодих громадян.

Результатом інтеграції буде більш активне включення різних груп молоді, у тому числі вразливих та соціально відокремлених груп, у суспільне життя, підвищення мобільності, взаємодії між різними культурами і субкультурами.

Для забезпечення підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу необхідними є такі чинники:

забезпечення рівних можливостей для самореалізації молоді;

запобігання і протидія стереотипам та дискримінації;

сприяння гендерній рівності, взаємній повазі серед молоді та розширення обізнаності про культурне різноманіття та способи життя молоді;

забезпечення гендерної рівності у трудових відносинах;

розвиток волонтерської діяльності та мобільності молоді в межах України та в партнерстві з іншими державами;

забезпечення участі молоді у міжнародних молодіжних обмінах, зокрема у рамках програм Ради Європи та Європейського Союзу;

формування серед молоді розширеного поняття української ідентичності, яке базується не тільки на походженні, а й на цінностях та виборі;

залучення молоді, у тому числі молодих іммігрантів, закордонних українців, іноземців, які мають інтерес до української культури, у соціальне, економічне, культурне життя України;

підтримка та заохочення осіб з інвалідністю до повноцінної участі в економічному, соціальному та громадському житті;

реалізація проектів та здійснення заходів для підготовки молоді до самостійного життя;

проведення суспільно-просвітницьких кампаній, спрямованих на виховання у громадян поваги до прав осіб з інвалідністю та заохочення позитивних уявлень про осіб з інвалідністю і кращого розуміння їх суспільством;

підтримка та заохочення молоді із сімей, які опинилися під загрозою бідності та соціальної ізоляції, для інтеграції та повноцінної участі у соціальному, громадському та економічному житті;

реінтеграція молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях України, та з числа внутрішньо переміщених осіб до культурного, інформаційного, освітнього простору України;

запровадження ефективних соціально-гуманітарних механізмів інтеграції до соціального, громадського та економічного життя молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях України;

залучення молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях України, та з числа внутрішньо переміщених осіб до активного суспільного життя в Україні;

соціальна адаптація молоді, яка відбула покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк;

сприяння здійсненню заходів, спрямованих на удосконалення механізмів забезпечення молоді житлом.

V. Етапи та шляхи реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії здійснюється у два етапи.

На першому етапі (2021 — 2022 роки) передбачається:

удосконалення нормативно-правової бази щодо забезпечення реалізації державної молодіжної політики, яка відповідає сучасним світовим практикам та забезпечує впровадження ефективних механізмів та інструментів для роботи з молоддю;

розроблення та затвердження державних цільових програм, інших програм, які спрямовані на вирішення питань молоді на всіх рівнях урядування.

На другому етапі (2022 — 2030 роки) передбачається:

забезпечення ефективного виконання нормативно-правових актів, державних цільових програм, інших програм, спрямованих на вирішення питань молоді на всіх рівнях урядування;

виконання міжнародних договорів у молодіжній сфері;

проведення оцінки ефективності реалізації молодіжної політики;

розроблення за результатами оцінки рекомендацій про становище молоді, їх обговорення і презентація за участю експертів та інших заінтересованих сторін;

подальше удосконалення законодавства у сфері молодіжної політики.

Стратегія передбачає на всіх етапах її реалізації спільну та скоординовану діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування у партнерстві з інститутами громадянського суспільства, установами та закладами, що працюють з молоддю, молодіжними центрами, фахівцями, що працюють із дітьми та молоддю, молодіжними працівниками, молодіжними консультативно-дорадчими органами, органами учнівського та студентського самоврядування, міжнародними організаціями, представниками роботодавців, бізнесу, а також за безпосередньою участю молоді.

VI. Моніторинг та оцінка реалізації Стратегії

Ця Стратегія передбачає проведення щорічної оцінки ефективності реалізації молодіжної політики та моніторингу виконання її завдань, реалізації проєктів і здійснення заходів у рамках виконання державної цільової соціальної програми «Молодь України», проведення аналізу становища молоді в Україні на державному, регіональному та місцевому рівнях шляхом:

здійснення досліджень потреб, інтересів, цінностей, соціально-економічного становища молоді;

проведення аналізу статистичних даних стану молоді в Україні, зокрема демографічного стану;

створення за участю міжнародних інституцій бази аналітичних даних (досліджень, опитувань та матеріалів) про становище молоді в Україні, а також розроблення методики оцінювання ефективності реалізації молодіжної політики.

VII. Очікувані результати реалізації Стратегії

Реалізація Стратегії допоможе молоді бути свідомою, відповідальною та економічно активною, мати високий рівень життєстійкості, самостійності і спроможності, інтегрованою в суспільне життя держави та адаптованою до викликів сучасного світу. Отже, молодь розвиватиме свою суб'єктність, а саме:

зростатиме з турботою про фізичне і психічне здоров'я з дитинства;

адекватно оцінюватиме загрози і реагуватиме на них, посилюватиме власну безпеку;

формуватиме компетентності для безпечного та гідного життя, розвитку і самореалізації у швидкоплинному та малопередбачуваному світі; братиме участь у житті суспільства, територіальних громад, впливатиме на рішення, що стосуються її життя.

Індикаторами реалізації Стратегії повинні стати, зокрема:

зростання народжуваності в Україні;

зростання частки молоді, яка турбується про своє здоров'я та здійснює заходи щодо здорового способу життя;

зниження рівня вживання серед молоді психоактивних речовин, алкоголю та тютюну;

зменшення захворюваності на вірус імунодефіциту людини серед молоді та зниження смертності від хвороб, зумовлених СНІДом;

зниження рівня правопорушень та злочинності серед молоді;

зменшення рівня поширеності психічних розладів серед молоді;

зростання індексу самостійності молоді, який ґрунтується на самозайнятості, участі в громадській та волонтерській діяльності, об'єднанні для спільного впливу на соціальні процеси, що відбуваються в Україні, власних доходах та проживанні окремо від батьків;

зменшення бар'єрів для повного розкриття підприємницьких здібностей та потенціалу молоді;

підвищення рівня реінтеграції молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях України, а також з числа внутрішньо переміщених осіб до культурного, інформаційного, освітнього простору України;

зростання чисельності молоді, яка проживає на тимчасово окупованих територіях України і вступила до закладів загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти;

зростання частки молоді — членів громадських об'єднань; посилення ролі інститутів громадянського суспільства у формуванні та реалізації молодіжної політики на засадах добросовісної конкуренції, що передбачає дотримання принципів молодіжної політики в Україні, спонукає їх провадити свою діяльність, з урахуванням результатів досліджень та потреб молоді;

зростання частки молоді, яка брала участь у процесах ухвалення рішень на рівні територіальної громади, міста, району, області, держави;

підвищення рівня участі молоді у неформальних видах навчання;

зростання кількості молодіжних центрів та установ, що працюють з молоддю, у регіонах України, виходячи з потреб конкретного регіону;

збільшення частки молоді, яка свідомо обрала свою професійну діяльність;

підвищення рівня довіри молоді до державних інституцій;

підвищення рівня престижності державної служби;

зниження рівня безробіття молоді;

зростання кількості фахівців, які працюють з дітьми та молоддю, у тому числі молодіжних працівників, та підвищення рівня їх компетентностей;

зростання частки молоді з числа закордонних українців, яка повернеться до України та стане активним учасником економічного та суспільного життя держави;

підвищення якості діяльності молодіжних центрів та установ, що працюють з молоддю та допомагають їй отримати відповідні компетентності для самореалізації та розвитку, здобуття досвіду реалізації суспільних ініціатив тощо;

підвищення рівня поінформованості суспільства про потреби молоді з числа осіб з інвалідністю та підвищення ступеня її інтеграції у суспільне життя;

зростання частки молоді, яка усвідомлює потребу в дотриманні Конституції та законів України, має нетерпимість до їх порушення, а також до проявів корупції, порушення академічної доброчесності, усвідомлено відмовляється від недоброчесної практики у своєму житті;

зростання частки молоді, що брала участь у волонтерській діяльності; підвищення рівня взаємодії молоді з різних соціальних груп, у тому числі іммігрантів;

зростання частки молоді, що брала участь у програмах мобільності в рамках міжнародних програм, міжнародних короткострокових програмах, навчаннях, тренінгах, освітніх таборах;

зменшення частки молоді, яка не працює, не навчається і не набуває професійних навичок.

Керівник Офісу Президента України А.ЄРМАК